

Njegos Stikic

Υποψήφιος Διδάκτορας

Θεολογική σχολή

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Το θέμα της διδακτορικής διατριβής

Έχω την ιδιαίτερη χαρά να σας παρουσιάσω το θέμα της διδακτορικής διατριβής μου. Καταρχάς, θα ήθελα να αναφέρω ότι είμαι σήμερα στο δεύτερο έτος στη Θεολογική σχολή, σε Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας, Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Η εργασία μου φέρει τον τίτλο: « Το μυστήριο του ανθρώπου και ο ρεαλισμός της θέωσης: οι ανθρωπολογικές προοπτικές της διδασκαλίας του αγίου Συμεών του Νέου Θεολόγου ». Ο τίτλος διαμορφώθηκε σε συνεννόηση με τον επιβλέποντα καθηγητή μου, τον κ. Συμεών Πασχαλίδη, με τον οποίο έχω την ιδιαίτερη τιμή να συνεργαστώ.

Η απασχόληση και την έρευνά μου αυτού του μεγάλου πατέρα της Εκκλησίας και ένας από των τριών θεολόγων, για μένα αποτελεί πρώτα την προσωπική ικανοποίηση, τόσο την υπαρξιακή όσο και την ακαδημαϊκή-θεολογική. Η πρόθεσή μου είναι να προσπαθήσω με την κατάλληλη μεθοδολογία να καταλάβω και να παρουσιάσω συστηματικά την ανθρωπολογική έννοια του αγίου Συμεών. Δεδομένου ότι αυτός άγιος πατέρας, όντας θεολόγος προσωπικής, άμεσης, υποκειμενικής εμπειρίας, ο ίδιος παρουσιάζει τις θεολογικές του αντιλήψεις και θεωρίες με έναν προσωπικό τρόπο. Ο ίδιος και η ζωή του είναι το μοντέλο, το πρόβλημα και το ζήτημα της ανθρωπολογίας του.

Το βασικό σημείο εκκίνησης της σχέσης του με τον Θεό είναι απόλυτη ειλικρίνεια και το άνοιγμα προς τον Χριστό, στον οποίο δίνει την καρδιά του. Του εμπιστεύεται όλη την εσωτερική οικειότητα, κίνηση, αμέσως, χωρίς ντροπή και φόβο, όπως ο παλιός Αδάμ πριν από την πτώση, γίνοντας σύγχρονος, φίλος και

συνομιλητής του Χριστού. Και τι συμβαίνει τότε, λοιπόν; Ο Άγιος γνωρίζει τον *αγνώστω Θεώ*, και γνωρίζοντάς τον ανακαλύπτονται ο ένας στον άλλο, ταυτόχρονα, *σαν σε καθρέφτη και αίνιγμα*, όλο και περισσότερο πρόσωπον προς πρόσωπον, και, κατά συνέπεια, ο άνθρωπος του αγίου Συμεών γνωρίζει τον εαυτό του καλύτερα και σαφέστερα. Ο Άγιος Συμεών ανακαλύπτει ότι η γνωριμία του Θεού και η γνωριμία του εαυτού του γίνεται ταυτόχρονα, λοιπόν, ως μια μοναδική διαδικασία.

Ένα άλλο σημαντικό πράγμα της εμπειρίας και της θεολογίας του αγίου Συμεών του Νέου Θεολόγου, το οποίο θα ήθελα να διερευνήσω και να τονίσω στην εργασία μου, είναι αλήθεια ότι μόνο στον Θεό, στο θείο φως και στην αγιότητά Του, βρίσκεται η τελική, αυθεντική και απόλυτη επιβεβαίωση του ανθρώπου. Αυτή είναι μια στιγμή και ρεαλισμός, λοιπόν, στην εμπειρία του Αγίου Συμεών που περιγράφεται στους ύμνους του, όταν το όριο μεταξύ του Αγίου και του Θεού, τον οποίο παίρνει στον εαυτό του, χάνεται, γίνοντας ο ίδιος το φως υπό το φως του Θεού, όπου κάθε μέλος του σώματός του γίνεται ο Χριστός και όλος ο Συμεών γίνεται ο Χριστός. Οι συνέπειες αυτού μαρτυρούν το γεγονός ότι ο άνθρωπος, αν και δημιουργήθηκε, δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί, και έχει έναν προσδιορισμό και τις δυνατότητες να καταρτιστεί *είς μέτρον ηλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ*. Συνεπώς, ο άνθρωπος δεν μπορεί να οριστεί μόνιμα και στατικά. Επομένως, μόνο στην άμεση και προσωπική εμπειρία του ρεαλισμού της θέωσης μπορεί να γίνει κατανοητό το μυστήριο του ανθρώπου, του καθολικού ανθρώπου και κάθε συγκεκριμένης προσωπικότητας, με όλες τις ιδιαιτερότητές της, όπως ο Άγιος Συμεών ο Νέος Θεολόγος είναι.

Η εργασία μου θα χωριστεί σε μερικά κεφάλαια. Η εισαγωγή φέρνει την κατανόηση βασικών ιστορικών γεγονότων σχετικά με την εποχή, ζωή και το προφίλ του Αγίου Συμεών: ιστορικό-πολιτιστικό πλαίσιο; ζωή και προσωπικότητά του; μοναστικό πλαίσιο της εποχής του; εκκλησιαστική ατμόσφαιρα της εποχής;

θεολογική παράδοση, προέλευση και πηγές του αγίου Συμεών. Θα θέλαμε να αναφέρουμε ότι τα έργα του Αγίου Συμεών θα αποτελέσουν την κύρια πηγή μας. Για τους σκοπούς της εργασίας, θα χρησιμοποιήσω μεθοδολογικά όλα τα συντηρημένα έργα του, με κρίσιμες εκδόσεις, απαραίτητες πατερικές πηγές και προηγούμενες έρευνες και μελέτες σχετικά με αυτό το ζήτημα. Θα είναι σημαντικό, θεωρούμε επίσης, να δώσουμε προσοχή σε αυτό σε ποιον απευθύνει τα συγκεκριμένα γραπτά του και το περιεχόμενό τους ο Άγιος Συμεών.

Στο επόμενο κεφάλαιο θα περιγράψουμε και θα εντοπίσουμε μια σύντομη ιστορική πορεία στην ανάπτυξη του μωσαϊκού των βασικών ανθρωπολογικών εννοιών και ιδεών ορισμένων πατέρων διαχρονικά, τα οποία ο Άγιος Συμεών θα υιοθετήσει ξεχωριστά και θα συσχετιστεί δημιουργικά με την προσωπική του ασκητική εμπειρία, όπως π.χ.: Αγία Γραφή και ο απόστολος Παύλος, Ειρηναίος Λουγδούνου, Αλεξανδρινή ανθρωπολογία- Κλήμεντ, Ωριγένης και Αθανάσιος Αλεξανδρείας, Καππαδοκική ανθρωπολογία, Κύριλλος Αλεξανδρείας, Λεόντιος ο Βυζάντιος, Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης, Νηπτική ανθρωπολογία, Μακάριος ο Αιγύπτιος, Ισαάκ ο Σύρος, Ιωάννης Κλίμακος, Μάξιμος Ομολογητής, Ιωάννης ο Δαμασκηνός, και υπόλοιποι, αλλά θα ακολουθήσουμε και τη γραμμή η οποία κατευθύνεται από τον Άγιο Συμεών (Νικήτας Στηθάτος, Γρηγόριος Παλαμάς, Νικόλαος Καβάσιλας) που μπορούν να εξυπηρετήσουν ως άμεσες πηγές για πιο αυθεντική κατανόηση και ερμηνεία του αγίου Συμεών από την άλλη πλευρά.

Στο επόμενο κεφάλαιο θα διερευνηθούν τα ακόλουθα θέματα και τα ανθρωπολογικά προβλήματα με τα οποία ασχολείται στα γραπτά του: δημιουργία του ανθρώπου - *κατ' εικόνα*, προσδιορισμός και σκοπός του ανθρώπου, η δυναμική του *καθ' ομοίωσιν*, η πτώση του ανθρώπου- ο παλαιός και ο Νέος Αδάμ, το πρόβλημα της αμαρτίας, τα πάθη και απάθεια, οι εντολές, μετάνοια, ταπεινοφροσύνη και κένωση του ανθρώπου, το μυστήριο της αρετής και ο

δυναμισμός της, ο καθαρισμός και ανακαινισμός του ανθρώπου - προϋπόθεση της θέωσης, το θείο φως, η τελείωση του ανθρώπου.

Στο τελευταίο κεφάλαιο, το οποίο θα δώσει τα κυριότερα αποτελέσματα της έρευνάς μας, όπου συνοψίζουμε το πρόβλημα του ρεαλισμού της θέωσης και των συνεπειών ως οντολογική και ανθρώπινη πραγματικότητα και σκοπός, αντιμετωπίζουμε τα ακόλουθα θέματα: θείος έρωτας και άνθρωπος, ρεαλισμός της συνάντησης με τον Θεό, επικοινωνία και συμμετοχή στον Θεόν, ρεαλισμός της θεωρίας του θείου φωτός; θεογνωσία, αυτογνωσία, και η γνώση των πάντων, ένωσης και θέωσης, εκκλησιολογική πτυχή της θέωσης – εκκλησιολογία του αγίου Συμεών, θέωση ως ιστορικό βήμα στη Βασιλεία, και άλλα θέματα.

Στόχος μας είναι και ελπίζουμε ότι η έρευνά μας και η ίδια εργασία θα οδηγήσει σε ορισμένα χρήσιμα συμπεράσματα και νέες προοπτικές.

Η σύνταξη μιας τέτοιας διεξοδικής διατριβής αποτελεί μεγάλη πρόκληση και μια δυναμική διαδικασία. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο αυτή είναι μια επιφυλακτική και δυναμική αντίληψη που θα εξελιχθεί με την πάροδο του χρόνου και ενδεχομένως να τροποποιηθεί σε ορισμένα μέρη κατά τη διάρκεια της γραφής.

Σημειώνοντας ότι προχωράω με μεγάλη χαρά και ενθουσιασμό σε αυτή τη ερευνητική αγωνία, ελπίζω, ως συναγωνιστής και συνομιλητής, υπό όρους ομιλία, αυτού του σημαντικού Θεολόγου της Εκκλησίας, να ολοκληρώσω με επιτυχία την έρευνα και την εργασία μου.

Θα ήθελα να επωφεληθώ αυτής της ευκαιρίας για να εκφράσω τη βαθειά ευγνωμοσύνη μου στην Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος για την υποτροφία και δυνατότητα να σπουδάσω στις θεολογικές πηγές σε αυτή την ευλογημένη χώρα.

Σας ευχαριστώ.